

АЛЕКСАНДР АРКАДЬЕВИЧ ФАЙНБЕРГНИНГ ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИГА ҚЎШГАН ХИССАСИ

Тохилова Ирода Санъат кизи

Ўзбекистон жаҳон тиллари университети талабаси

Аннотация

Бу мақолада Александр Аркадьевич Файнбергнинг шоир ва таржимон сифатидаги ижодий фаолияти ҳақида сўз боради. Шунингдек ўзбек шоирларининг асарларини рус тилига таржима қилишдаги маҳорати, унинг сценарий ёзишдаги ҳам мутахассис эканлиги ҳақида маълумотлар тақдим қилинган.

Калит сўзлар: шоир, шеър, рус, ўзбек, муаллиф, журналистика, таржимон.

Маълумки, шеър шоирнинг ички кечинмалари, ҳаётлотлари, унинг қалбида туғилган ҳаётий туйғуларни ифода қиладиган, ва албатта шу билан ўқувчи юрагини ром қила оладиган нарса. Агар шоир бу шеърни ёзганида ўзи ёнмаса, бошқаларни ёндирилмайди, қалб ҳисларида оташ бўлмаса, бошқа қалбларга ҳарорат, илиқ туйғуларни бера олмайди. Агар бу сеҳрли оташ бўлмаса, ҳар қандай шеърини жимжималардан, бадиий воситалардан, маҳоратдан наф йўқ, албатта.

Шундай шеърлари орқали одамларга меҳр улаша олган рус шоири ва Ўзбекистон халқ шоири Александр Аркадьевич Файнбергдир. У 1939 йил 2 ноябрда Тошкент шаҳрида туғилган. Александр Файнбергнинг кўп миллатли ўзбек адабиёти ривожига қўшган ҳиссаси ҳақиқатан ҳам улкан ҳисобланади.

У нафақат шоир сифатида, балки сценарий ёзиш бўйича ҳам моҳир эканлигини кўрсатган бўлиб, унинг “Менинг катта акам”, “Энг мовий осмон ёнида”, “Иссиқ куёшдаги уй”, “Қандаҳор куйдирган” ва бошқа бадиий фильмлар учун етти сценарийси бор. Шунингдек унинг мультипликацион фильмлари ҳам мавжуд¹.

Унинг шеърлари нафақат русийзабон ўқувчилар, балки кўплаб шеър ихлосмандларига катта қизиқиш уйғотган. Ажойиб таржимон Александр Аркадьевич русийзабон китобхонга машҳур ўзбек шоирларининг кўплаб асарларини ўзининг моҳир таржималари билан етказиб бера олган.

Эркин Воҳидовнинг “Ўлмаслар кўзғолони” шеърини тўплами Москвада, Абдулла Орипов, Хосият Рустамова, Сирожиддин Саййид, Рустам Мусурмон шеърлари таржималари билан “Оққуш суруви” тўплами Тошкентда нашр этилган. У машҳур бобокалонимиз Алишер Навоийнинг ғазалларини ҳам рус тилига моҳирона таржима

¹ <https://stihi.ru/avtor/faynberg&s=50>

қилган. Файнбергнинг танланган шеърлари эса “Чигир” тўпламида ўзбек тилида нашр этилган.

1979 йилдаги “Пахтакор” футбол жамоасининг самолёт ҳалокатида фожиали ҳалок бўлганининг 1999 йилда 20 йил тўлиши муносабати билан унинг сценарийси асосида “Их стадион в небесах” (“Уларнинг стадиони осмондадир”) фильми суратга олиниб, унда унинг қаламига мансуб шеър асосида кўшиқ янграган.

Кўп йиллик самарали меҳнати, фан, таълим, адабиёт, санъат, маданият каби соҳаларини ривожлантиришга қўшган муносиб ҳиссаси учун 1999 йил 25 августда Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими унвонига сазовор бўлган.

Файнбергнинг шеърларида орасида ҳазиломуз ёзилган шеърлар ҳам учрайди. “Струна рубаята”(“Рубоёт толаси”) шеърларида ўзбек чойхонасини жудаям чиройли табассумсиз ўқиб бўлмайдиган даражада тасвирлаб, ўша машхур ўзбек паловига ҳам таъриф берган.

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини мустаҳкамлаш, мамлакатимизнинг халқаро нуфузини ошириш, халқимиз маданияти ва маънавиятини юксалтиришга қўшган салмоқли ҳиссаси, бетакрор истеъдоди, серқирра бунёдкорлиги, илмий фаолияти, фан, таълим, адабиёт, маданият, санъат ва бошқа ижтимоий соҳаларда меҳнат қилиш, жамият ҳаётида фаол иштирок этиш ҳамда кўп йиллик самарали фаолияти, умумхалқ эътирофи ва ҳурмати учун 2004 йил 23 август Ўзбекистон Республикаси халқ шоири унвонига сазовор бўлган.

Бир неча йил давомида А.А. Файнберг Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси бўлиш билан бир қаторда, Тошкентда Ўзбекистон ёш ёзувчилари учун семинарга ҳам раҳбарлик қилган.

Россия Федерацияси билан маданий алоқаларни ривожлантиришга, рус тили ва рус маданиятини сақлашга қўшган улкан ҳиссаси учун 2008 йил 3 декабрда Россия Президентининг буйруғи билан Пушкин медали билан мукофотланган.

Таниқли Ўзбекистон халқ шоири, таржимон Абдулла Орипов “чинакам истеъдодли инсонлар фақат бир халққа мансуб эмас” – деб, тўғри таъкидлаган. Ҳар бир миллатнинг истеъдодлари бўлади. Улар бутун инсониятнинг фаҳри, чунки улар осмондаги юлдузлар каби ҳар бир инсон учун порлайди, энг чуқур инсоний туйғуларни ва қалбни озиклантирадиган абадий қадриятларни акс эттиради. Улар бу жонли, нозик, инсон қалби атрофида содир бўлаётган ҳамма нарсани аниқ шеърини сўз билан ифодалашга қодир.

Г.Малихина “Поэтический прииск Александра Файнберга” китобида Ўзбекистон халқ шоири А.Ориповнинг сўзларини келтириб, унда А.Файнбергга ўзбек халқи ва унинг маданиятига бўлган ҳурмати, ҳажвий шеърларида Афандининг энгилмас, қувноқ руҳига содиқлиги каби таърифлагани учун миннатдорчилик билдиради ҳамда “Менинг юртдошим” уни “шиор байналмилалчи” эмас, “ҳақиқий ватандош” деб атайдиган².

² Малихина Г. Поэтический прииск Александра Файнберга. – Т., 2014. С. 80

Унинг Тошкент, Москва, Санкт-Петербургда чоп этилган 15 шеърий тўпламидан ташқари, Россия журналларидан “Новый мир” (“Янги жаҳон”), “Юность” (“Ёшлик”), “Новая Волга” (“Янги Волга”), “Арион”, Ўзбекистон журналларидан “Звезда Востока” (“Шарқ Юлдузи”), “Малый шелковый путь” (“Кичик ипак йўли”), шунингдек Исроил, Америка журнал ва газеталарида кўплаб шеърлари нашр этилган.

2004 йилда шоир А.А. Фейнберг Россия Президентининг фармони билан Пушкин медали билан тақдирланган. У Россия Федерацияси билан маданий алоқаларни ривожлантириш, рус тили ва рус маданиятини сақлашга қўшган улкан ҳиссаси учун ушбу юксак мукофот билан тақдирланган. Ўзбекистон шеърий фалакида муболағасиз Александр Файнберг энг ёрқин нурунийлардан биридир. Унинг иши жуда кўп қиррали. Тошкент, Москва ва Санкт-Петербургда нашр этилган ўн учта шеърий тўплам муаллифи.

Демак, А.Файнберг нафақат шоир, балки моҳир сценарист ҳамдир. Унинг қалимига мансуб бир неча фильм ва мультипликацион фильмлар ҳам мавжуд. У самарали хизматлари учун қатор медаллар билан мукофотланган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. <https://stihi.ru/avtor/faynberg&s=50>
2. Малыгина Г. Поэтический прииск Александра Файнберга. – Т., 2014.